

Zaaknummer : 01046318
Ons Kenmerk : ODH491809
Datum : 01-11-2022

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 17 oktober 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3 eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan complex 1704 aan de Drapeniersgaarde 1-131 en 6-130 te Den Haag en is aangevraagd namens Woningstichting Haag Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2022 tot en met 1 september 2024.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Woningstichting Haag Wonen;
- II. de voorschriften 1 tot en met 14 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 1 september 2024.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c relevante wijzigingen in de uitvoering één week van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het 'Activiteitenplan huismus – In het kader van de Wet natuurbescherming' van 22 april 2022 en de 'Notitie Reactie Aanvullingen Conceptaanvraag Ontheffing Wet Natuurbescherming' van 6 oktober 2022. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c de uit te voeren werkzaamheden;
 - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en een logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen langs de elektronische weg, leesbaar worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de huismus.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

- Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie.
- Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de flora en fauna, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten.
- Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.
- Hij/zij is als ecooloog of adviseur/specialist ecologie werkzaam voor een (semi)overheidsinstantie zoals het Ministerie van Economische Zaken, het Ministerie van Defensie, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf, provincies, waterschappen, hoogheemraadschappen, gemeenten, omgevingsdiensten en drinkwaterbedrijven.
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied.
- Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van desbetreffende beschermde soorten.

- 5 De ontheffinghouder dient, met in achtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan huismus – In het kader van de Wet natuurbescherming' van 22 april 2022 en de 'Notitie Reactie Aanvullingen Conceptaanvraag Ontheffing Wet Natuurbescherming' van 6 oktober 2022.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand, voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen wordt uitgevoerd, dient deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
 - a voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

- 9 Het ongeschikt maken van de huismusnesten dient verricht te worden buiten het broedseizoen van de huismus, die loopt van 1 maart tot en 31 augustus, en buiten koude perioden (gedefinieerd als perioden met gedurende drie tot vijf dagen aanhoudende (nacht)vorst. Indien sprake is van late broedsels dient ook de maand september te worden ontzien. Zulks ter beoordeling van de ecologisch deskundige.
- 10 Indien na het ongeschikt maken en de ecologische controle door de deskundige ecooloog nog huismussen aanwezig zijn in het plangebied, dient te worden gewacht tot de huismussen de nestplaatsen uit eigen beweging hebben verlaten alvorens het plangebied wordt vrijgegeven.
- 11 De definitieve keuze van de tijdelijke compenserende maatregelen dient uiterlijk één maand voorafgaand aan de plaatsing ter goedkeuring te worden voorgelegd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid.
- 12 De tijdelijke en permanente alternatieve dienen conform hetgeen gesteld in het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2022) te worden gerealiseerd.
- 13 Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen ten behoeve van de huismus moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. De voorzieningen dienen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd te worden op de functionaliteit en – indien nodig – dient de functionaliteit van de voorziening op een zo kort mogelijk termijn hersteld te worden. Bovendien moeten de tijdelijke nestkasten zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden te bevinden.
- 14 De tijdelijke alternatieven mogen pas verwijderd worden wanneer de gewenningsperiode van drie maanden in acht is genomen en de permanente voorzieningen functioneel zijn. De verwijdering dient begeleid te worden door een deskundige op het gebied van de huismus. Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de soort en nadat door de deskundige is vastgesteld dat de voorziening is verlaten.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Als de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 17 oktober 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3 eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan complex 1704 aan de Drapeniersgaarde 1-131 en 6-130 te Den Haag en is aangevraagd namens Woningstichting Haag Wonen. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2022 tot en met 1 september 2024.

Bij de aanvraag behoren de volgende stukken:

- Activiteitenplan huismus – In het kader van de Wet natuurbescherming, Ecoresult B.V., kenmerk: Er20220407v01, 22 april 2022;
- Nader onderzoek vleermuizen, huismus en gierzwaluw – In het kader van de Wet natuurbescherming, Ecoresult B.V., kenmerk: ER20201030v01, 26 november 2020;
- Uitvoeringsplanning Den Haag – complex 1704 – Drapeniersgaarde, Weijman, 25 februari 2022;
- Technische Omschrijving – Complex 1704 te Den Haag, BDA Dak- en Geveladvies B.V., opdrachtnummer BDA: 18-B-0332/04.02, 15 december 2020;
- Memo onderzoeksresultaten Quickscan flora en fauna Plangebied: Complex 508, Drapeniersgaarde, Ecoresult B.V., kenmerk: MER20191203v01, 6 januari 2020;
- Energielabel Woning, EPBD NL;
- Notitie Reactie Aanvullingen Conceptaanvraag Ontheffing Wet Natuurbescherming, Ecoresult B.V., kenmerk: NER20220831v01, 6 oktober 2022.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, Wnb hebben wij op 21 oktober 2022 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1 en 3.3 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus is een van nature in Nederland in het wild levende vogel en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus te beschadigen, vernielen of weg te nemen.

Op grond van artikel 3.3 van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

Beoordeling

Aanvraag

De initiatiefnemer is voornemens om de woningen in zeven woonblokken aan de Drapeniersgaarde 6-130 te Den Haag te renoveren.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- het verwijderen en afvoeren van de bestaande dakconstructie inclusief dakbeschot;
- het geheel opnieuw opbouwen van een geïsoleerd dakbedekkingssysteem, met nieuw dakbeschot op de balklagen van de woning;
 - o het aanbrengen van een nieuwe dampremmende onderlaag, voorzien van PIR isolatielaag;
 - o het realiseren van een losliggende onderlaag met mechanische bevestiging in de ondergrond;
 - o het afwerken met een toplaag van dakbedekking volgens de brandmethode.

De renovatiewerkzaamheden starten zo spoedig mogelijk na ontheffingverlening en duren naar verwachting enkele weken per woonblok.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2020 en 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de huismus in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn dertien nesten van de huismus aangetroffen in de dakconstructie en in de nestkasten op de gevel. Met de geplande werkzaamheden gaan zeven nestplaatsen in de dakconstructie permanent verloren en zes nestplaatsen in de nestkasten/ gevel tijdelijk verloren. Hiermee wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het 'Activiteitenplan huismus – In het kader van de Wet natuurbescherming' van 22 april 2022 en de 'Notitie Reactie Aanvullingen Conceptaanvraag Ontheffing Wet Natuurbescherming' van 6 oktober 2022. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de minst kwetsbare periode van de huismus en het treffen van compenserende en mitigerende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecooloog met kennis van de huismus.

Staat van instandhouding

Als gevolg van de renovatiewerkzaamheden gaan dertien nesten van de huismus verloren. Minimaal drie maanden voorafgaand aan de start van de werkzaamheden worden 26 tijdelijke alternatieven gerealiseerd. Dit wordt gerealiseerd door het plaatsen van 26 nestkasten van het type Huismuskast Eco, Huismuskast Anton of vergelijkbaar in de omgeving, of door het creëren van nestplaatsen in de ruimten onder de dakoverstekken zoals beschreven in paragraaf 6.3.1 van het activiteitenplan. De definitieve keuze dient uiterlijk één maand voorafgaand aan de plaatsing ter goedkeuring te worden voorgelegd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Dit hebben wij opgenomen in voorschrift 11. In de permanente situatie komt de helft van de nestplaatsen weer beschikbaar. Daarnaast worden minimaal veertien alternatieve nestplaatsen gecreëerd middels het creëren van ruimten onder de dakoverstekken zoals beschreven in paragraaf 6.3.1 van het activiteitenplan. De wijze van plaatsing dient te voldoen aan het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2022). Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Buiten de broedperiode van de huismus, en buiten perioden van vorst, worden de nesten ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er huismussen aanwezig zijn in het gebouw ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van weringborstels op de neststenen en de openingen en spleten in het dakoverstek. Indien sprake is van late broedsels dient ook de maand september te worden ontzien, dit hebben wij geborgd in voorschrift 9. In voorschrift 10 hebben wij geborgd dat indien nog steeds huismussen worden aangetroffen na deze periode, dient te worden gewacht tot de huismussen de nestplaatsen uit eigen beweging hebben verlaten. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2022).

De huismus komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Den Haag. Slechts een deel van de nestplaatsen gaat permanent verloren. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de renovatiewerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de huismus.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid'.

De woningen in het plangebied zijn verouderd. Er is minimale isolatie aanwezig waardoor de woningen lastig warm te stoken zijn in de winter. In de zomer wordt het erg warm in de woningen. Uit onderzoeken naar de dakconstructie is gebleken dat de daken volledig moeten worden vervangen. Sprake is van lekkages en voorkomen van vochtproblemen waardoor het binnenklimaat van slechte kwaliteit is. Naast dat dit erg onaangenaam is voor de bewoners kan dit ook slecht zijn voor de gezondheid van de bewoners. Bewoners kunnen klachten ervaren als vermoeidheid, concentratieproblemen, duizeligheid of hoofdpijn¹. Oudere bewoners zijn extra gevoelig voor dit soort problemen. Door kou in de woning, met name in combinatie met een vochtig milieu verhoogt het risico op schimmelgroei, de verspreiding van ziektekiemen. Dit kan op hun beurt weer zorgen voor aantasting van de gezondheid van bewoners door hoge bloeddruk, verhoogde niveaus van het stresshormoon

en daardoor een verhoogd risico op hart- en vaatziekten of psychische aandoeningen². Verwachte gezondheidsproblemen hierbij zijn met name klachten aan de luchtwegen³. Er zijn geen klachtenrapporten van de bewoners beschikbaar, maar kijkende naar de bouw en de staat van het dak zoals is aangetoond op foto's zijn deze problemen zeer aannemelijk, en zullen naar verwachting ook verergeren indien er niets aan het dak wordt gedaan. De woningen hebben momenteel energielabel C. Door de voorgenomen werkzaamheden zullen de problemen worden verholpen en zullen de woningen energielabel A krijgen.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing;

Het project is locatiespecifiek vanwege de renovatie van bestaande bouw. De werkzaamheden zijn noodzakelijk om de woningen toekomstbestendig te krijgen. Alternatieve methoden zoals isoleren van binnenuit is niet mogelijk omdat ook het dakbeschot vervangen dient te worden. Daarnaast zit het dakbeschot vast aan de dakbedekking waardoor van binnenuit renoveren geen optie is. Wat betreft de maatregelen komt een deel van de nestplaatsen weer beschikbaar na afronding van de werkzaamheden en worden alternatieve nestplaatsen gerealiseerd om negatieve effecten zoveel mogelijk te verminderen. Daarnaast worden de werkzaamheden gestart en zoveel mogelijk uitgevoerd buiten de broedperiode van de huismus.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Hiervoor is de gemeente Den Haag bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

² World Health Organization 2011

³ RIVM, 2015, Schimmels en vocht in woningen.
01046318-00079475